

СУСПІЛЬСТВО І СУЧАСНА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПАРАДИГМА

УДК 316.61+796.035]-056.9:005

О. П. Глоба

НАУКОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНОЮ МОДЕЛЛЮ КОМПЛЕКСНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ (ПОРА)

Актуальність нашого дослідження зумовлена розвитком тенденцій, які сьогодні набувають усе більшого значення: утвердження суспільно-державної моделі управління, поступова зміна командно-адміністративної моделі управління на соціально-психологічну, освітньо-виховну системи, що стають усе більш відкритими.

Реалії сучасності зумовлюють необхідність сутнісного оновлення управління корекційно-реабілітаційною системою та її складових, зокрема педагогічний контекст моделі управління, що і стало **метою нашого дослідження**.

Розпочатий аналіз дозволяє нам виділити та розглянути в управлінні системою комплексної реабілітації та соціалізації осіб з ПОРА низку аспектів, до яких ми відносимо філософсько-соціологічний, гуманістичний, особистісний, правовий, синергетичний, розвивальний [4].

Інноваційність розроблених нами регіональних програм виражається, по-перше, у сприянні гуманізації ставлення до осіб з обмеженими психофізичними можливостями та їх проблем; по-друге, регіональні програми – це науково-обґрунтовані моделі, що забезпечують логічну впорядкованість й етапність дій усіх суб'єктів психолого-педагогічної допомоги особам з ПОРА та членам їх сімей; по-третє, наші програми дозволяють реалізувати регіональну систему управління процесом комплексної психофізичної реабілітації та соціальної адаптації осіб з вадами розвитку; по-четверте, наші регіональні програми дають можливість організувати дієву допомогу кожній родині, де є особи з ПОРА у правовій, соціальній, економічній, медичній, психолого-педагогічній сферах з метою подальшого самовизначення такої особи в суспільному житті.

Особистісний аспект в управлінні регіональної системи соціалізації осіб з ПОРА виражається в необхідності створення для кожної людини з інвалідністю ситуації розвитку особистості на різних етапах і в різних інститутах соціалізації. Теоретико-методологічним підґрунтям особистісної орієнтації є класичні праці психологів Б. Ананьева, В. Давидова, О. Леонтьєва, А. Петровського, С. Рубінштейна [1], які розкривають проблеми індивіда, особистості, індивідуальності. Кожна з

цих груп властивостей є системою, що відкрита зовнішньому світу - суспільному життю, географічному середовищу, біосфері в цілому.

Зміна соціокультурних і економічних умов розвитку суспільства зумовила суттєве оновлення нормативно-правової бази функціонування освітніх та реабілітаційних закладів, що актуалізує правовий аспект педагогічного контексту регіональної системи соціалізації дітей і молоді з ПОРА. Усі міжнародні документи можна умовно розділити на дві великі групи: а) ті, які стосуються прав людини взагалі та осіб з обмеженими можливостями здоров'я, та окремо ті, що стосуються прав інвалідів. До основоположних документів світової співдружності належать декларація прав людини, яка вказує, що „кожний має право на нормальне життя в умовах безробіття, хвороби, інвалідності”; Конвенція про права дитини, у якій декларується, що „неповноцінна в моральному та фізичному відношенні дитина повинна вести повноцінне життя в умовах, які забезпечують її достойність, сприяють її впевненості в собі та забезпечують активну участь у житті суспільства”. Управління регіональною системою соціалізації дітей і молоді з ПОРА повинно бути націлено на представлення ними рівності в правах шляхом створення для них особливих умов, які спрямовані на компенсацію обмежень життєдіяльності.

Нормативно-правовий аспект у цьому контексті програмно відображений у Декларації про права інвалідів (1975 р.), Стандартних правилах забезпечення рівних можливостей для інвалідів (1993 р.), Хартії третього тисячоліття (1999 р.) та низці інших документів ООН.

Наступний, синергетичний аспект [5] управління системою соціалізації осіб з ПОРА забезпечує розгляд управлінських проблем у період змін, однією з визначальних ознак яких є нестабільність. Розвивальний аспект управління ґрунтується на тлумаченні категорій розвитку з позицій діалектики. На відміну від інших галузей науки, синергетика вивчає системи, властивістю яких є самоорганізація. Формування синергетики як науки зумовлене відкриттям ефекту нелінійності, який полягає в тому, що досить малі зміни параметрів системи є чинником її якісних змін.

Основні положення синергетики відображені в уявленні про нелінійність педагогічних закономірностей, особливості їхніх проявів у конкретних педагогічних ситуаціях, а також у залежності цих закономірностей від зовнішніх і внутрішніх умов педагогічного процесу. Синергетичний аспект в управлінні ґрунтується на визнанні індивідуальних особистісних цінностей. На такій основі можна підготувати керівника до діяльності в умовах нестабільності, невизначеності, свободи. Керівник має опанувати свободу вибору. Це відповідає потребам демократичного суспільства. Інший прояв синергетичного аспекту полягає в прагненні особистості до самоосвіти, самоорганізації, самоуправління.

З позиції сучасних поглядів синергетики (А. Шевцов, 2009) концепція розвитку визначається трьома принципами, а саме: системність, динамізм, самоорганізація. Системність ґрунтується на визнанні цілісності, структурної впорядкованості, взаємозалежності компонентів, які утворюють систему. Динамізм зумовлюється неможливістю існування відкритих систем поза рухом і розвитком. Самоорганізація відкритих систем залежить від рівня складності системи, умов розвитку [5].

Згідно з різними концепціями розвиток особистості може відбуватися як саморозвиток, тобто зумовлюватися внутрішніми чинниками (Ж. Піаже), або детермінуватися зовнішніми, соціальними, чинниками (І. Павлов). Сучасне розуміння співвідношення між зовнішніми та внутрішніми чинниками розвитку особистості ґрунтується на ідеях досліджень Л. Виготського, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна та їхніх послідовників. Використовуючи діалектичний метод у психологічних дослідженнях, вони довели взаємодію зовнішніх і внутрішніх чинників розвитку особистості. Зокрема, інтеріоризація зовнішніх впливів, на думку вчених, відбувається лише за наявності внутрішніх умов, до яких належать фізіологічні та психічні процеси [2].

Важливими для нашого дослідження є висновки К. Абульханової-Славської щодо суспільної значущості діяльності, згідно з якими розвиток особистості відбувається внаслідок активної участі в суспільних процесах, а не завдяки адаптивним формам поведінки. Соціальне є, таким чином, не якістю особистості, не її середовищем, сутнісною характеристикою розвитку, яка визначає можливості, межі, форми розвитку та типи протиріч, через які він здійснюється. Суспільство забезпечує умови для розвитку особистості. Ці суспільні умови не можна ототожнювати з середовищем, оточенням особистості, а, скоріше, слід розглядати як можливості розвитку. Чи реалізуються вони, залежить від самої особистості. Вплив суспільних умов розвитку здійснюється по соціальних, соціально-психологічних, особистісних каналах. Проте вплив суспільної свідомості на індивідуальну здійснюється не прямо, а опосередковано [3].

Таким чином, науково-теоретичний аналіз різних аспектів управління регіональною системою соціалізації дітей і молоді з обмеженими психофізичними можливостями дозволяє обґрунтувати її специфічні особливості, які виступають визначним теоретичним орієнтиром у її організаційній побудові: а) вирішальним фактором управління регіональною системою соціалізації дітей і молоді з ПОРА є її інноваційна організація, яка ґрунтується на особистісній позиції спеціаліста у ставленні до особи з вадами в розвитку як суб'єкта психолого-педагогічної діяльності. Ця позиція полягає у перевазі статусу спеціаліста як помічника становлення та розвитку особистості клієнта, який поважає цю особистість незалежно від її можливостей; б) характер управління як усією системою соціалізації, так і управління конкретною

педагогічною ситуацією трансформується від авторитарної в позицію демократичної взаємодії, співробітництва, допомоги; в) організація управління системою соціалізації осіб з ПОРА повинна включати в себе діагностику стану суб'єкта, планування та прийняття рішень, моніторинг і координацію діяльності, матеріально-технічне та методичне забезпечення психолого-педагогічної діяльності, підбір і підготовку кадрів. Треба співвідносити організацію корекційно-реабілітаційної діяльності з соціальною структурою суспільства, системою державного управління та конкретним соціумом (регіоном).

Подальше наукове обґрунтування та розробка проблеми управління регіональної системи комплексної реабілітації та соціалізації осіб ПОРА ми зв'язуємо з розвитком ідеї психолого-педагогічного проектування, який розуміється як спрямована дія на реабілітаційне середовище, що базується на уявленні про це середовище як цілісної системи.

Управління процесом психолого-педагогічного проектування забезпечує принципи, які треба враховувати на всіх етапах створення та функціонування системи: 1) *принцип комплексного підходу*, тобто врахування змін соціальних умов, в особистості, що саморозвивається, що веде до появи нових закономірностей, які необхідно прийняти до уваги; 2) *принцип системного підходу* ми розуміємо як систему підходів до педагогічних процесів, жоден з яких не може претендувати на безумовну універсалізацію; 3) *принцип безперервності* підкреслює важливість організації етапів у проектуванні, обґрунтовує взаємозв'язок і взаємозалежність попереднього етапу з подальшим. Це вимагає від проектувальника визначення цілей кожного етапу, забезпечення часткової його завершеності; 4) *принцип додатковості* пов'язаний з попереднім. Для того, щоб проект неодноразово аналізувався й удосконалювався, необхідне введення додаткових умов, які дозволяли б покращувати систему, виключивши з неї ті, що створюють перешкоди розвитку. Крім того, принцип додатковості дозволяє звернутися до інших систем (підсистем), більш розвинених і здатних привести до успіху; 5) *принцип оптимальності* не означає отримання максимального результату при мінімальних витратах, як в економічних системах, а має на увазі врахування пріоритетів у процесі проектування, визначення основної ланки на тому або іншому етапі, орієнтацію на кінцевий результат; 6) *принцип єдності діяльності й відносин* означає, що в процесі проектування слід орієнтуватися не тільки на оволодіння будь-яким видом діяльності, її компонентом, але й на види, що розглядаються в контексті педагогічних відносин. Причому вдосконалення особистості є головною метою проектування педагогічних відносин. У їх системі людина для іншої людини може виступати тільки метою, але ніколи - засобом; 7) *принцип різноманіття*: завжди враховується наявність іншого - відмінного від нас, у якого є свої інтереси, право на автономність, здатність наново вирішувати свою долю й без нас, зі своїми цінностями і внутрішнім світом; 8) *принцип нелінійного розвитку*

педагогічних систем означає, що динамічність, різноманіття соціальних явищ не дозволяють строго окреслити всі грані й контури проекту. Завжди які-небудь підсистеми вириваються вперед, інші відстають. Перехід від лінійного, наперед заданого розвитку до нелінійного і треба враховувати проєктувальникові.

Загальновідомо, що вибір будь-якого підходу до організації управління повинен базуватися на врахуванні всіх реальних умов, у нашому випадку - умов Луганської області. Основними факторами, які обумовили вибір саме програмно-цільового підходу до управління регіональною системою соціалізації осіб з ПОРА, були визначені нами такі: регіональна стратегія інноваційного пошуку в роботі з особами, які мають вади ОРА, та рівень професійної готовності управлінських кадрів різних рівнів (обласного, міського (районного), навчально-виховного та реабілітаційного закладу).

На підставі вищезазначеного нами були визначені шляхи реалізації програмно-цільового підходу до управління системою соціалізації осіб з ПОРА в умовах регіонального реабілітаційного середовища: комплексне планування роботи щодо реабілітації та соціалізації дітей і молоді з ПОРА на підставі відповідної регіональної програми; конкретизація завдань, змісту, форм, методів корекційно-реабілітаційної діяльності відповідно до обраної особистісно орієнтованої технології, рівня обмеження можливостей осіб і наявних умов їх реабілітації та соціальної адаптації в умовах регіонального реабілітаційного середовища; особистісно орієнтований та системний підхід до вибору раціональної структури та послідовності процесу - управління регіональною системою соціалізації осіб з ПОРА; вибір засобів оптимального поєднання управлінських дій і рішень різного рівня з урахуванням специфіки функціонування системи соціалізації осіб з ПОРА; створення необхідних нормативно-правових, матеріально-фінансових та медико-психолого-педагогічних умов для ефективного здійснення управління суб'єктами регіонального реабілітаційного середовища.

Вибір кращих варіантів управління відбувався на підставі загальноприйнятих критеріїв управління: а) повнота складу управлінських дій, необхідних для забезпечення оптимального функціонування системи соціалізації осіб з ПОРА; б) скоординованість та узгодженість управлінських дій між собою за змістом та терміном виконання; в) реалістичність управлінських дій; г) адаптивність управлінських дій до змін за рахунок прогностичного контролю процесу функціонування регіонального реабілітаційного середовища для осіб з ПОРА за проміжними результатами.

Згідно з обраним нами програмно-цільовим підходом до управління системою соціалізації осіб з ПОРА в умовах регіонального реабілітаційного середовища передбачались певні зміни у використанні на всіх рівнях чотирьох функцій управлінських дій: планування, організації, керівництва, контролю. Передусім це виявлялось в ознаках

управління, потім у формах та змісті. Так, за першою ознакою управління (суб'єкти управлінської діяльності) наш підхід був орієнтований на вироблення управлінських рішень на підставі демократизму, тобто за участю всіх зацікавлених суб'єктів (організацій, фізичних та юридичних осіб). За другою ознакою (цільовий характер управління) нами була обрана орієнтація на досягнення кінцевого результату управлінської діяльності. Третя ознака (за характером позицій) орієнтувала нас на реалізацію всієї сукупності нововведень експериментальної регіональної системи соціалізації осіб з ПОРА. Відповідно до четвертої ознаки (тип реагування на зміни, які потребують рішень, що мають випереджальний характер) ми вважали, що управління системою соціалізації осіб з ПОРА буде більш ефективним, якщо управлінські рішення будуть розраховані на більш масштабні, але реальні цілі та своєчасно випереджають дію факторів, що заважають досягненню означених цілей.

Більш високий ранг було надано й оперативному плану дій за рахунок створення плану цільового призначення на виконання регіональної програми комплексної реабілітації та соціалізації осіб з ПОРА. Такий план мав статус додатку до регіональної програми і теж затверджувався на рівні облдержадміністрації та виконував функцію центральної ланки планів операційного характеру всіх рівнів. До виконання плану були залучені міськ(рай)адміністрації, обласна, міські ради, Ради ректорів вищих навчальних закладів III-IV та I-II рівнів акредитації, Союз промисловців регіону, провідні державні та приватні підприємства, організації, громадські об'єднання, спілки тощо. Їх дії були інтегровані та скоординовані. Таким чином, виконання стратегічних та оперативних планів дій щодо соціалізації осіб з ПОРА стало справою піклування всіх і кожного в регіоні.

Виконання більшої частини пунктів плану покладалось на головні управління соціального захисту населення та освіти і науки Луганської облдержадміністрації. Тому їх щорічні плани роботи входили до обласного переліку планів операційного характеру й мали у своєму змісті багато принципово нового, зорієнтованого на створення регіонального корекційно-реабілітаційного середовища для осіб з обмеженими психофізичними можливостями, що забезпечувало спрямування планів на вирішення випереджальних завдань їх соціалізації: а) розробка інтегрально-диференціальної системи виявлення та персоніфікованого обліку осіб з ПОРА на усіх управлінських рівнях області; б) розробка та впровадження в роботу навчально-виховних, медичних та реабілітаційних закладів особистісно орієнтованої програми комплексної реабілітації та соціальної адаптації осіб з ПОРА; в) створення науково-методичної лабораторії діагностики і корекції психофізичного стану дітей і дорослих на базі інституту педагогіки та психології Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Принципово по-новому здійснювалась і друга управлінська дія - «організація». Ці новоутворення відображені в побудові організаційної структури, де поєднуються традиційна, лінійно-функціональна оргструктура з рухливою матричною структурою управління. Нами, крім традиційних організаційно-управлінських структур, для організації роботи щодо соціалізації осіб з ПОРА використовувалися ще й «тимчасові» спеціально утворені додаткові структури та об'єднання. Такий підхід дозволив надати управлінській дії „організація” більшу гнучкість, мобільність і цілеспрямованість.

Перш за все, на обласному, міському (районному) рівнях нами були створені додаткові управлінські структури – Координаційні ради (далі Рада) з питань комплексної реабілітації та соціалізації осіб з ПОРА. Рада стала основним колегіальним органом, що втілює в життя принципи державно-громадського управління, здійснює інноваційну політику щодо підтримки дітей і молоді з ПОРА, вирішує питання організаційного, дослідницького, методичного характеру, які пов'язані з діагностикою, реабілітацією та соціальною адаптацією даного контингенту.

За визначеними функціями Рада виконувала такі важливі ланки роботи: здійснювала аналіз стану соціалізації осіб з обмеженими психофізичними можливостями та розробляла основні напрямки її поліпшення, готувала рекомендації та пропозиції щодо підвищення її ефективності; прогнозувала подальше розгортання інноваційного процесу щодо діагностики, реабілітації, соціальної адаптації осіб з обмеженими психофізичними можливостями, забезпечувала об'єднання зусиль та координацію роботи всіх суб'єктів корекційно-реабілітаційної діяльності з цією категорією громадян; визначала цілі та загальні орієнтири регіональної програми соціалізації осіб з обмеженими психофізичними можливостями, розглядала питання, пов'язані з реалізацією рішень Ради щодо впровадження програми в діяльність суб'єктів корекційно-реабілітаційного процесу; визначала перспективи розвитку мережі спеціальних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів та реабілітаційних установ, які забезпечують допрофесійну та професійну підготовку осіб з обмеженими психофізичними можливостями; сприяла повноцінному функціонуванню системи підготовки та перепідготовки кадрів (медичних, педагогічних, психологічних, соціальних тощо) для роботи з особами, які мають різноманітні вади у стані здоров'я; спрямовувала науково-методичну роботу в області на розробку і впровадження особистісно орієнтованого підходу до реабілітації та соціальної адаптації осіб з обмеженими психофізичними можливостями; визначала напрямки науково-методичних досліджень з метою розробки та видання інноваційних навчальних планів, програм, посібників, здійснювала експертизу цих матеріалів, організовувала впровадження в практику інноваційних технологій.

Отже, обласна, міські (районні) координаційні ради інтегрували всю організаційну роботу. Відповідно змінювались і функції традиційних управлінських і методичних структур. Вони більше уваги приділяли організації практичної діяльності, координації горизонтальних зв'язків.

Особлива увага надавалася формуванню експериментальних майданчиків (дитячий комплекс № 135, ЗОШ № 45, ЗОШ № 6, ПТУ-інтернат інвалідів м. Луганська, дитячий комплекс „Дитячий садок-школа” № 6 у м. Ровеньки, відділення лабораторії на базах освітньо-реабілітаційних закладів системи Міністерства праці та соціальної політики і Міністерства освіти і науки України). На обласному рівні була організована робота творчих груп, які були об'єднані загальною ціллю щодо вирішення наступних завдань: удосконалення комплексної діагностики осіб з обмеженими психофізичними можливостями; навчання, виховання та профорієнтація дітей з особливими освітніми потребами; реабілітація та соціальна адаптація осіб з вадами психофізичного розвитку; розробка організаційно-технологічних основ медико-психолого-педагогічного моніторингу корекційно-реабілітаційного процесу; нормативно-теоретичне та методичне забезпечення соціалізації осіб з обмеженими психофізичними можливостями.

Організаційна структура нашої експериментальної роботи щодо комплексної реабілітації та соціалізації осіб з ПОРА змінювалась відповідно до нових інноваційних завдань, що надавало їй ознак динамічної системи. Функціональні обов'язки й права суб'єктів управління теж змінювалися відповідно до нових завдань, а також при створенні нових структур тощо. Важливо відзначити, що така організація роботи дозволяла уникнути перевантаження суб'єктів корекційно-реабілітаційного процесу, особливо це стосується перших керівників організацій та закладів різного рівня, відповідальних фахівців. Це сприяло створенню оптимального режиму функціонування регіональної системи соціалізації осіб з ПОРА в умовах регіонального реабілітаційного середовища.

Наступна управлінська дія „керівництво” в нашому експериментальному дослідженні теж мала багато особливостей. Мету керівництва ми вбачали в забезпеченні оптимального режиму функціонування створеної нами організації регіональної системи соціалізації осіб з ПОРА, у реалізації відповідних планів стратегічних дій. Нами були визначені три типи керівництва (розімкнуте, циклічне, змішане), які використовувалися з урахуванням позиції міст (районів) або спеціальних навчально-виховних та реабілітаційних закладів щодо роботи з інвалідами, якості планування та організації.

Четвертий вид управлінських дій „контроль” теж мав випереджаючий характер. Інтенсивність контролю була значно меншою, ніж з інших напрямків роботи. Контрольні перевірки були визначені значно рідше, а цільові орієнтири більш віддалені за часом. За змістом

контроль спрямовували більше на виявлення тенденції, ніж на стан роботи. Оптимальна частота контролю була індивідуальною стосовно міст (районів), спеціальних закладів з урахуванням позицій у роботі з інвалідами.

Контроль завжди поєднувався з наданням оперативної організаційно-методичної допомоги об'єктам корекційно-реабілітаційного середовища: семінари – 36, консультації – 177, виїзди на місяць – 24, інструктажі – 12.

Контроль включав такі види, як підготовка питань для розгляду обласною Координаційною Радою з питань комплексної реабілітації та соціалізації осіб з ПОРА, на Колегії головного управління соціального захисту населення (за 6 експериментальних років – 12 разів), на нараді завідувачів рай(міськ)відділів освіти (8 разів), на нарадах директорів спеціальних навчально-виховних закладів обласного підпорядкування (12 разів); цільове вивчення стану справ (36 разів); перевірка (172); аналіз виконання планів роботи (12 разів) тощо.

Таким чином, основною властивістю й джерелом ефективного функціонування обласної системи соціалізації осіб з ПОРА є взаємодія її внутрішніх складників. Природно вплітаючись у корекційно-реабілітаційний процес загальноосвітніх та спеціальних закладів для дітей і молоді з обмеженими психофізичними можливостями, вона виявлялась у зміні стану здоров'я інвалідів, процесу реабілітації та соціальної адаптації даного контингенту під впливом експериментальних умов.

Вирішення практичних питань управління регіональною системою комплексної реабілітації та соціалізації осіб з ПОРА здійснювалося нами відповідно до викладених вище теоретичних положень про сутність педагогічного проектування, що визначає діяльність управлінських кадрів як спрямовану на реалізацію соціальної мети та прогресивних ідей соціальної політики України в цілому з урахуванням регіональних особливостей розвитку, що складатиме перспективи наших подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Ананьев Б. Г. Избранные психологические труды : в 2 т. / Б. Г. Ананьев. – М. : Педагогика, 1980. – Т. 1. – 288 с. **2. Синьов В. М.** Психолого-педагогічні проблеми дефектології та пенітенціарії. – К. : „МП Леся”, 2010. – 779с. **3. Соціально-педагогічна** робота з дітьми та молоддю з обмеженими функціональними можливостями / за ред А. Й. Капської. – К. : ДЦССМ, 2003. – 146 с. **4. Тесленко В. В.** Теорія і практика соціально-педагогічної підтримки дітей з обмеженими можливостями в промисловому регіоні : автореф. дис. ... д. пед. наук.: 13.00.05 / В. В. Тесленко. – Луганськ, 2007. – 42 с. **5. Шевцов А. Г.** Освітні основи реабілітології : монографія/ А. Г. Шевцов. – К. : „МП Леся”, 2009. – 483 с.

Глоба О. П. Наукові та організаційні засади управління регіональною моделлю комплексної реабілітації та соціалізації осіб з порушеннями опорно-рухового апарату (ПОРА)

У статті розглянуто питання теорії і практики реабілітації та соціальної адаптації дітей з порушеннями розвитку, визначено сутнісний компонент педагогічного контексту моделі управління. Автором зроблено висновок, що основною властивістю й джерелом ефективного функціонування обласної системи соціалізації осіб з ПОРА є взаємодія її внутрішніх складників, які мають природно вплітатися у корекційно-реабілітаційний процес загальноосвітніх та спеціальних закладів для дітей і молоді з обмеженими психофізичними можливостями.

Ключові слова: психофізична реабілітація, соціальна адаптація, інклюзія, інтеграція, медико-психолого-педагогічний супровід.

Глоба А. П. Научные и организационные основы управления региональной модели комплексной реабилитации и социализации лиц с нарушениями опорно-двигательного аппарата (НОДА)

В статье рассмотрены вопросы теории и практики реабилитации и социальной адаптации детей с нарушениями развития, определен сущностный компонент педагогического контекста модели управления. Автором сделан вывод, что основным свойством и источником эффективного функционирования областной системы социализации лиц с ПОРА является взаимодействие ее внутренних частей, которые должны природно вплетаться в коррекционно-реабилитационный процесс общеобразовательных и специальных учреждений для детей и молодежи с ограниченными психофизическими возможностями.

Ключевые слова: психофизическая реабилитация, социальная адаптация, инклюзия, интеграция, медико-психолого-педагогическое сопровождение.

Hloba O. P. Scientific and Organization Control Policy for Regional Model of Complex Rehabilitation and Social Adaptation of People with Musculo-skeletal Disorders (MSD)

The article concerns theoretical and practical questions of rehabilitation and social adaptation of children with development disorders. The essential component of pedagogical context of the control policy is defined. The author concludes that the main characteristic feature and source of the effective functioning of the regional system of social adaptation of people with MSD is the interaction of its inner parts, which shall be naturally included in correction and rehabilitation process of general education and special institution for children and youth with limited psychophysical capacity.

Key words: psychophysical rehabilitation, social adaptation, inclusion, integration, medical, psychological and pedagogical support.

Стаття надійшла до редакції 08.01.2012 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Лобода С. М.